

42. 2.

NOTA NAAR AANLEIDING VAN HET VERSLAG OMTRENT DE
OVERWEGING IN DE AFDEELINGEN VAN HET GEWIJZIGD
VOORSTEL VAN WET.

(Ingezonden 25 November 1924.)

Ondergeteekende is erkentelijk voor de hulde, door sommige leden aan de Memorie van Antwoord gebracht. Het doet haar echter leed, dat zij verreweg de meeste leden niet heeft kunnen overtuigen van de wenschelijkheid der voorgestelde kiesrecht hervorming.

Eenige leden zouden gaarne gezien hebben, dat ondergeteekende een nauwer verband gelegd had tusschen de kiesdistricten en de gekozenen; hun staat dus hetzelfde doel voor oogen als aan ondergeteekende, ja, zij willen nog verder gaan. Ondergeteekende zou niets liever willen, maar zij kan slechts herhalen wat zij reeds in de Memorie van Antwoord verklaarde: zij kan zich geen stelsel denken, dat het verband nauwer legt dan in het ingediende ontwerp plaats vindt, zonder de evenredigheid geheel prijs te geven. De leden, die dezen wensch uitten, hebben dan ook niet nader kenbaar gemaakt, hoe zij zich de uitvoering daarvan voorstellen. Ondergeteekende acht het niet uitgesloten, dat hier dezelfde leden aan het woord zijn, die in het Voorloopig Verslag op hoofdstuk I der Staatsbegrooting een nieuw stelsel voordragen, en zij wil daarom een enkel woord aan dit stelsel wijden.

Het zou daarin bestaan, dat het land in honderd kiesdistricten verdeeld werd en in ieder kiesdistrict slechts één afgevaardigde verkozen werd.

De leden, die dit denkbeeld opperden, hebben zich er echter blijkbaar geen rekenschap van gegeven, dat het ter bekoming van een goed kiesstelsel niet voldoende is een gedachte te uiten, maar dat het er vóór alles op aankomt of deze gedachte bij de uitwerking uitvoerbaar blijkt.

Het voorgedragen stelsel behoort tot de z.g. personenstelsels, in tegenstelling tot het stelsel onzer Kieswet, dat een lijstenstelsel is.

Gelijk ondergeteekende in de Memorie van Antwoord reeds heeft uiteengezet, bestaat het groote bezwaar van de personenstelsels in de onmogelijkheid om de stemmen op een bevre-

digende wijze over te dragen. Daarom zal men voor de verwezenlijking der evenredige vertegenwoordiging steeds zijn toevlucht moeten nemen tot een lijstenstelsel, tenzij men te doen heeft met een zeer klein aantal kandidaten, maar juist de lijst is het zwakste punt der geldende regeling. Om aan de lijst te ontkomen, moet men een compromis zoeken tusschen het districtenstelsel en het stelsel der volslagen evenredigheid. Dit compromis bestaat bij het door ondergeteekende voorgedragen stelsel in de verdeling van het Rijk in achttien kieskringen, waardoor het aantal kandidaten zoozeer beperkt wordt, dat een overdracht mogelijk wordt gemaakt.

Wanneer de bovengenoemde leden zich een oogenblik de vraag stellen, hoe deze overdracht in het door hen te berde gebrachte stelsel moet plaats vinden, dan zullen zij zich reeds aanstonds van de volslagen onuitvoerbaarheid daarvan kunnen overtuigen. Ondergeteekende vertrouwt, dat zij in deze omstandigheden zullen inzien, niet beter te kunnen doen dan het bij het onderhavig ontwerp voorgedragen stelsel te aanvaarden.

Artikel 127 A. Er is geen regeling van de aanwijzing der kieskringen denkbaar, welke alle daartegen in te brengen bezwaren ondervangt. Ondergeteekende schaart zich aan de zijde dergenen, die meenen, dat een aanwijzing bij de wet de meeste waarborgen biedt en de voorschrijving van een periodieke herziening zonder nut is. Nog een andere overweging legde voor ondergeteekende gewicht in de schaal: zij heeft zich bij de uitwerking der wetswijziging het doel voor oogen gehouden het voorgestelde zoo nauw mogelijk te doen aansluiten bij de bepalingen der thans geldende Kieswet, of, waar het uit den aard der zaak volgde, bij die der Kieswet van 1896, en ook onder die Kieswet werden de districten bij de wet aangewezen, zonder dat een periodieke herziening was voorgeschreven.

Artikel 127 C. De burgemeester, die niet woont in het district, waarin het gemeentehuis gevestigd is, wordt door de regeling van het derde lid niet belet zijn kiesplicht te vervullen, daar deze materie afdoende geregeld is bij artikel 61 der Kieswet, welk artikel bij het voorgestelde artikel 127 K, tweede lid, toepasselijk is verklaard.

Artikel 127 D. De opmerking is juist, dat een verklaring van den burgemeester der gemeente, dat de ondertekenaar voorkomt op de kiezerslijst der gemeente, niet voldoende is voor gemeenten, tot verschillende kiesdistricten (kringen) behorende. Zij geldt echter ook voor de thans vigeerende Kieswet, en ondergeteekende heeft zich niet tot taak gesteld deze wet in het algemeen te amendeeren.

VAN DORP.